

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 15 maj 2025

Mål nr
T 8723-23

PARTER

Klagande

A.A.

Ombud: Advokaterna J.G. och I.H.

Motparter

1. Rodamco Forum Nacka KB, 916403-9720

Mäster Samuelsgatan 20

Box 7846

103 98 Stockholm

2. Rodamco Handel AB, 556782-9311

Samma adress som 1

3. Rodamco Täby Centrum KB, 902002-9717

Samma adress som 1

Ombud för 1–3: Advokat E.J., advokat C.M. och juristen A.H.

Ombud för 1–3: Advokat A.K.

SAKEN

Företrädares ansvar för aktiebolags förpliktelser

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2023-11-16 i mål T 213-23

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att A.A. har ett personligt betalningsansvar enligt 25 kap. 18 § första stycket aktiebolagslagen (2005:551) för CashCom i Sverige AB:s förpliktelser under perioden 1 september 2017–3 februari 2020.

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd i målet i övrigt.

Hovrättens domslut står därmed fast.

Högsta domstolen förpliktar A.A. att betala ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen

- till Rodamco Forum Nacka KB med 56 254 kr, för ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom,
- till Rodamco Handel AB med 255 305 kr, för ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom, samt
- till Rodamco Täby Centrum KB med 121 161 kr, för ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

A.A. har yrkat att Högsta domstolen ska ogilla Rodamco Forum Nacka KB:s, Rodamco Handel AB:s och Rodamco Täby Centrum KB:s (Rodamcobolagen) respektive talan.

A.A. har vidare yrkat att Högsta domstolen ska befria honom från skyldigheten att ersätta Rodamcobolagen för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt förplikta bolagen att ersätta honom för rättegångskostnader där.

Rodamcobolagen har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av punkterna 12–14.

DOMSKÄL**Inledning**

1. Vid tecken på kapitalbrist i ett aktiebolag föreskrivs i aktiebolagslagen att bland annat bolagets styrelse ska vidta vissa åtgärder som syftar till att klarlägga om bolaget bör försättas i likvidation. Om styrelsen underlåter att vidta de åtgärder som åligger den kan personligt betalningsansvar enligt 25 kap. 18 § aktiebolagslagen aktualiseras.

2. Målet rör frågan om A.A. enligt den bestämmelsen är personligt ansvarig för CashCom i Sverige AB:s förpliktelser trots att han inte har varit styrelseledamot i bolaget.

Bakgrund

3. A.A. och B.B. ägde hälften vardera av aktierna i ett moderbolag och var styrelseledamöter i bolaget. Moderbolaget hade ett helägt dotterbolag, som i sin tur ägde fyra aktiebolag, varav CashCom var ett. A.A. och B.B. hade olika roller i koncernbolagen, såsom verkställande direktör, styrelseledamot, styrelsesuppleant och särskild firmatecknare.

4. I CashCom var B.B. styrelseledamot, utom under vissa perioder i slutet av 2019 och början av 2020. A.A. var styrelsesuppleant. Båda var särskilda firmatecknare.

5. Rodamcobolagen äger och driver flera köpcentrum i Stockholmsområdet. CashCom samarbetade med Rodamcobolagen om tillhandahållande och försäljning av presentkort i köpcentrumen. CashCom sålde presentkort vilka de enskilda butikerna accepterade som betalningsmedel mot att CashCom ersatte butikerna för köp som gjorts med presentkort. Rodamcobolagen hade rätt till ersättning från CashCom motsvarande den balans som fanns kvar på sålda presentkort när giltighetstiden löpt ut, s.k. breakage.

6. Den 3 februari 2020 trädde CashCom i likvidation och bolaget försattes sedermera i konkurs. Även de andra bolagen i koncernen har försatts i konkurs.

7. Rodamcobolagen väckte talan mot A.A. och B.B. med yrkande om att de solidariskt skulle betala ersättning för breakage och för fordringar som Rodamcobolagen övertagit från butikerna och kunder. Yrkandena avsåg sammanlagt runt 20 miljoner kr.

8. Som grund för talan angav Rodamcobolagen bl.a. att styrelsen för CashCom inte upprättat en kontrollbalansräkning och att A.A. och B.B. var personligt betalningsansvariga enligt 25 kap. 18 § aktiebolagslagen för

CashComs förpliktelser. Enligt Rodamcobolagen följde B.B.s ansvar av att han hade varit registrerad styrelseledamot och A.A.s av att han hade utövat ett bestämmande inflytande över CashComs verksamhet. I vart fall ansvarade A.A. eftersom han trots ond tro inte stoppat CashComs verksamhet. Under alla förhållanden ansvarade A.A. under tid B.B. utträtt som styrelseledamot.

9. A.A. och B.B. bestred Rodamcobolagens talan. De gjorde gällande bland annat att de inte kunde åläggas något personligt betalningsansvar och att de inte hade agerat försumligt. A.A. anförde också att han inte haft en sådan roll i CashCom att han kan ha något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser.

10. Tingsrätten biföll Rodamcobolagens talan. Enligt tingsrätten skulle styrelsen i CashCom senast den 1 september 2017 ha upprättat kontrollbalansräkning. Tingsrätten ansåg att A.A. haft en sådan faktisk maktposition i CashCom att han fick ansvara på samma sätt som om han varit formell styrelseledamot i bolaget. B.B. och A.A. skulle därför i fråga om personligt ansvar för bolagets förpliktelser anses likställda med varandra. De var enligt tingsrätten solidariskt ansvariga för förpliktelser för CashCom som uppkommit från tidpunkten när en kontrollbalansräkning senast skulle ha upprättats – den 1 september 2017 – till den 3 februari 2020.

11. Hovrätten har gjort i allt väsentligt samma bedömningar som tingsrätten och fastställt tingsrättens domslut.

Målet i Högsta domstolen

12. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan om A.A. enligt 25 kap. 18 § aktiebolagslagen har ett personligt betalningsansvar för CashComs förpliktelser.

13. Prövningstillståndet har meddelats med utgångspunkt dels i hovrättens bedömning att styrelsen i CashCom har varit skyldig att upprätta en kontrollbalansräkning och att den relevanta medansvarsperioden är 1 september 2017–3 februari 2020, dels i vad hovrätten har funnit utrett om de faktiska omständigheterna rörande den roll A.A. haft i bolaget.

14. Frågan om prövningstillstånd avseende A.A.s överklagande i övrigt har förklarats vilande. Även B.B. överklagade hovrättens dom, men Högsta domstolen gav inte prövningstillstånd beträffande hans överklagande.

Legala och faktiska företrädare för aktiebolag

15. Aktiebolagslagen reglerar hur styrningen av aktiebolag ska gå till genom att ange vilka bolagsorgan som ska finnas, vilka uppgifter dessa ska ha och vilket ansvar som är kopplat till de olika rollerna. Således anges att aktiebolag ska ha en styrelse med en eller flera ledamöter och att styrelsen svarar för vissa uppgifter. Styrelsen får utse en verkställande direktör med uppgift att sköta den löpande förvaltningen. Styrelseledamöter och verkställande direktören kan bli skyldiga att ersätta bolaget, aktieägare och andra för skada som de orsakar.

16. Aktiebolagslagen föreskriver och bygger på detta sätt på att bolagsstyrningen organiseras på ett visst sätt och att ett ansvar är kopplat till de olika organens företrädare. Emellertid förekommer det att företrädare för aktiebolag väljer att arrangera styrningen av bolaget på ett annat sätt än det som förutsätts i aktiebolagslagen, genom att det i stället för eller vid sidan av aktiebolagets legala ställföreträdare finns andra fysiska personer som rent faktiskt svarar för bolagets organisation och förvaltning.

17. Det är vanligt att det civil- och straffrättsliga ansvar som en juridisk persons legala företrädare har gäller även personer som på grund av sin maktposition i realiteten utövar ett bestämmande inflytande i bolaget,

faktiska företrädare. De rättspolitiska skälen för att jämställa faktiska företrädare med legala företrädare är att det inte bör vara möjligt att undgå det ansvar som gäller för bolagsföreträdare genom att välja en annan typ av bolagsstyrning än den som anges i aktiebolagslagen. Det skulle också undergräva effekten av civil- och straffrättsliga regler om ansvar för en juridisk persons företrädare, om ansvaret inte omfattar de som faktiskt företräder den juridiska personen.

18. Att faktiska företrädare ska jämställas med legala företrädare kan framgå direkt av lag (se exempelvis 3 § lagen, 2014:836, om näringsförbud). Det förekommer att det ansvar som åvilar styrelsen kan medföra straffansvar även för en faktisk företrädare för ett bolag (se ”Kompanjonens ansvar” NJA 2017 s. 690 p. 14–16). Motsvarande gäller för företrädaransvaret för betalning av en juridisk persons skatter (se 59 kap. 12 och 13 §§ skatteförfarandelagen, 2011:1244, jfr prop. 2002/03:128 s. 24 och t.ex. ”Prokuristens ansvar” NJA 1993 s. 740).

19. Till skillnad från de bestämmelser som nyss berörts finns i aktiebolagslagen regler som särskilt utpekar att en viss grupp av bolagsföreträdare ska vara ansvariga. Rättsfallet ”SÖMÅ AB” NJA 1997 s. 418 rörde bestämmelsen om bristtäckningsansvar i 1975 års aktiebolagslag. Att bestämmelsen enligt sin avfattning inte omfattade andra än stiftare, styrelseledamöter, verkställande direktör, revisor och aktieägare, ansåg Högsta domstolen inte utesluta möjligheten av en viss analogisk tillämpning, om intresset av att upprätthålla den aktuella regeln innefattade tillräckliga skäl för det. Som ett exempel angavs att bestämmelsen kunde tillämpas analogiskt på den som framstår som den i själva verket bestämmande i bolaget utan att formellt ingå i något bolagsorgan.

20. Ett annat exempel är skadeståndsansvaret enligt 29 kap. 1 § aktiebolagslagen. Enligt paragrafens ordalydelse kan stiftare, styrelseledamot

och verkställande direktör åläggas skadeståndsskyldighet. I litteraturen har antagits att bestämmelsen kan tillämpas analogt på faktiska företrädare (se till exempel Sten Andersson m.fl., Aktiebolagslagen, 2024, version 19, JUNO, kommentaren till 29 kap. 1 §, under 8. Ansvar för andra bolagsfunktionärer och Carl Svernlöv, Ansvarsfrihet – Dechargeinstitutet i svensk aktiebolagsrätt, 3 uppl. 2022, s. 55 f.). Uppfattningen får visst stöd i rättspraxis (jfr ”Fastighetsföreningen Ampeln” NJA 1948 s. 651 och ”SÖMÅ AB”).

21. Det avgörande för att någon ska betraktas som en faktisk företrädare är att personen har en sådan maktposition att han eller hon i realiteten utövar ett bestämmande inflytande över bolagets verksamhet. Det är alltså inte tillräckligt att han eller hon – på grund av aktieäggande eller annat förhållande – har möjlighet att utöva inflytande i den juridiska personen. Det är inte heller tillräckligt att han eller hon – på grund av firmateckningsrätt eller fullmakt – har behörighet att binda den juridiska personen mot utomstående. Det hindrar givetvis inte att omständigheter av nu angivet slag i ett enskilt fall kan utgöra indikationer på att personen faktiskt utövar ett bestämmande inflytande. Det är inte nödvändigt att personen ensamt utövar ledningen, utan inflytandet över bolaget kan utövas av flera gemensamt. (Jfr ”Kompanjonens ansvar” p. 15 och 16.)

Styrelseledamöters och andras ansvar vid kapitalbrist

22. I 25 kap. aktiebolagslagen finns regler om vilka åtgärder som ska vidtas vid tecken på kapitalbrist i bolaget. En av åtgärderna är att styrelsen genast ska upprätta en kontrollbalansräkning när det finns skäl att anta att bolagets egna kapital, beräknat på visst sätt, understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet (se 13 §).

23. Om styrelsen underlåter att upprätta en kontrollbalansräkning svarar styrelsens ledamöter solidariskt med varandra och med bolaget för de förpliktelser som uppkommer för bolaget under den tid som underlåtenheten består, medansvarsperioden (se 18 § första stycket). En styrelseledamot som kan visa att han eller hon inte har varit försumlig blir inte personligt betalningsansvarig (tredje stycket). Så kan vara fallet om ledamoten försökt åstadkomma vad som åligger styrelsen, exempelvis genom att reservera sig mot ett styrelsebeslut att inte upprätta en kontrollbalansräkning (jfr ”PI Finans” NJA 2014 s. 892 p. 10).

24. En styrelsesuppleant som tjänstgör i styrelsen har samma ansvar som en styrelseledamot (jfr prop. 1975:103 s. 369, och ”Styrelsesuppleanten” NJA 1985 s. 439).

25. Utöver styrelseledamöters betalningsansvar enligt 18 § första stycket kan personligt betalningsansvar, enligt andra stycket, drabba den som handlar på bolagets vägnar med vetskap om styrelsens underlåtenhet. Sådana bolagsföreträdare svarar solidariskt med styrelsens ledamöter. Med att handla för bolagets räkning avses främst att en person företräder bolaget utåt i samband med att en rättshandling företas, men det kan även avse att en person deltar i ett beslut om att bolaget ska företa en rättshandling med annan. Betalningsansvaret omfattar endast de förpliktelser som uppkommer för bolaget genom företrädarens handlande (se prop. 2000/01:150 s. 99).

26. Betalningsansvar enligt andra stycket får främst betydelse när en verkställande direktör fortsätter att driva bolaget trots att han eller hon känner till styrelsens underlåtenhet. En styrelseledamot som inte omfattas av ansvaret enligt första stycket, till exempel därför att han eller hon reserverat sig mot ett beslut att inte upprätta en kontrollbalansräkning, kan bli ansvarig enligt andra stycket om ledamoten därefter medverkar till åtgärder för att fortsätta driva bolaget. Betalningsansvaret kan även drabba

andra som handlar på bolagets vägnar, exempelvis en särskild firmatecknare, ett ombud eller en anställd med fullmakt. (Se a. prop. s. 99.)

27. Ansvar enligt andra stycket gäller inte för den som visar att han eller hon inte har varit försumlig (se tredje stycket).

28. En skillnad mellan det personliga betalningsansvaret för styrelseledamöter (första stycket) och för den som handlar på bolagets vägnar (andra stycket) avser vilka förpliktelser som ansvaret omfattar. Enligt första stycket omfattar ansvaret alla förpliktelser som uppkommer för bolaget under medansvarsperioden, medan ansvaret enligt andra stycket avser förpliktelser som uppkommer för bolaget genom personens handlande.

Faktiska företrädares personliga betalningsansvar vid kapitalbrist

29. Det personliga betalningsansvaret enligt första stycket, som alltså är mer omfattande än ansvaret enligt andra stycket, omfattar enligt lagtexten bara styrelseledamöter. Frågan är om det finns tillräckliga skäl för att analogiskt tillämpa bestämmelsen på faktiska företrädare.

30. Det följer direkt av lagtexten i andra stycket att en faktisk företrädare som med vetskap om styrelsens underlåtenhet handlar på bolagets vägnar kan bli personligt betalningsansvarig. Att faktiska företrädare kan bli ansvariga enligt andra stycket talar mot en analogisk tillämpning av första stycket. Samtidigt måste hållas i minnet att bestämmelserna i första och andra stycket tar sikte på olika situationer, och att en person som i och för sig omfattas av första stycket kan bli ansvarig enligt andra stycket (se p. 26).

31. I förarbetena görs allmänna uttalanden om att det i ansvarshänseende kan finnas skäl att jämställa faktiska företrädare med styrelseledamöter, låt vara att förarbetena inte innehåller något ställningstagande till om analogisk

tillämpning av första stycket på faktiska företrädare bör komma i fråga eller inte (jfr SOU 1999:36 s. 100 f. och prop. 2000/01:150 s. 45 f., 70 f. samt 99 f.).

32. Bestämmelserna om styrelseledamöternas personliga betalningsansvar syftar främst till att skydda bolagets borgenärer. De har en handlingsdirigerande funktion; det personliga betalningsansvaret skapar incitament för styrelsens ledamöter att följa det handlingsmönster som lagen föreskriver till undvikande av att bolaget fortsätter att driva sin verksamhet utan tillräckligt kapital. Betalningsansvaret ökar även enskilda borgenärers möjligheter att få betalt för sina fordringar genom att de kan rikta sina krav inte bara mot bolaget utan även mot styrelsens ledamöter. (Se ”Medansvar för rättegångskostnader” NJA 2020 s. 526 p. 10 och prop. 2000/01:150 s. 34 f. och 43.)

33. Intresset av att uppnå reglernas ändamål talar starkt för att personer som faktiskt utövar ett bestämmande inflytande i en verksamhet – och därmed har samma möjlighet att påverka verksamheten som en styrelseledamot – åläggs ett ansvar som motsvarar styrelseledamöternas. En strikt tillämpning av ordalydelsen riskerar att kunna leda till stötande konsekvenser, inte minst i de fall det kan konstateras att någon person närmast har utnyttjats att åta sig det formella ansvaret. Det måste därför finnas utrymme att i praxis utveckla de utgångspunkter som gäller för ansvar för personer som utövar ett faktiskt bestämmande över ett aktiebolag (jfr beträffande aktieägare ”Processbolaget” NJA 2014 s. 877 p. 8 med där gjord hänvisning).

34. Det skulle kunna invändas att en person som inte har en formell organställning saknar behörighet att vidta sådana åtgärder som kan leda till att medansvarsperioden avslutas, exempelvis att ansöka om likvidation (jfr 25 kap. 17 §). Kännetecknande för en person som bedöms vara en faktisk

företrädare måste emellertid anses vara att en sådan person har möjlighet att styra eller påverka styrelsens agerande och därigenom kan åstadkomma att behövliga åtgärder vidtas.

35. Mot bakgrund härav finns det tillräckliga skäl för att låta bestämmelsen om personligt betalningsansvar i 25 kap. 18 § första stycket tillämpas även på den som är faktisk företrädare för ett aktiebolag. Möjligheten måste dock tillämpas med försiktighet och en tillämpning kan komma i fråga endast när personen kan konstateras ha en sådan position att han eller hon faktisk är den som – ensam eller tillsammans med annan – avgör vilka åtgärder som ska vidtas eller underlåtas. Det innebär att ett utvidgat ansvar kan komma i fråga endast i undantagsfall.

Bedömningen i detta fall

36. Utgångspunkterna för Högsta domstolens prövning är att styrelsen i CashCom har varit skyldig att upprätta en kontrollbalansräkning, att den relevanta medansvarsperioden har löpt under tiden 1 september 2017–3 februari 2020 samt vad hovrätten har funnit utrett om de faktiska omständigheterna rörande den roll A.A. haft i bolaget (se p. 13).

37. Hovrätten har när det gäller A.A.s roll i CashCom funnit att koncernbolagen haft mycket nära anknytning till och varit inbördes beroende av varandra. Verksamheten i koncernen bedrevs i sin helhet i nära samråd mellan B.B. och A.A., som haft en gemensam handlingsplan för verksamheten och ekonomiskt utbyte av den. Båda deltog i ett koncerninternt upplägg som innebar att de medel som inflöt i CashCom från presentkortsförsäljningen lånades ut till andra bolag i koncernen, vilket var en starkt bidragande orsak till de ekonomiska svårigheter som uppkom i CashCom. B.B. kunde i sin egenskap av styrelseledamot inte ensam styra över verksamheten i bolaget, utan åtgärder för CashComs räkning förutsatte att även A.A. godtog dessa.

38. Det hovrätten har funnit utrett om A.A.s roll i bolaget innebär att han har utövat ett sådant bestämmande inflytande över CashComs verksamhet att han har varit faktisk företrädare för bolaget under medansvarsperioden. Han har inte visat att han inte har varit försumlig eller att omständigheterna i övrigt varit sådana att han inte ska ansvara.

39. Den i prövningstillståndet ställda frågan ska därför besvaras så att A.A. enligt 25 kap. 18 § första stycket aktiebolagslagen har ett personligt betalningsansvar för CashComs förpliktelser under medansvarsperioden.

40. Det saknas skäl att meddela prövningstillstånd i målet i övrigt. Hovrättens domslut står därmed fast.

41. Vid denna utgång ska A.A. ersätta Rodamcobolagen för deras respektive rättegångskostnad i Högsta domstolen. De begärda beloppen är skäliga.

I avgörandet har deltagit justitieråden Agneta Bäcklund, Dag Mattsson (skiljaktig), Malin Bonthron, Stefan Reimer och Jonas Malmberg (referent). Föredragande har varit justitiesekreteraren Rebecca Haenflein.

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Dag Mattsson är skiljaktig enligt följande.

Enligt min mening är det inte möjligt att, i strid med lagtexten, tillämpa ansvarsregeln i 25 kap. 18 § första stycket aktiebolagslagen på andra personer än de föreskrivna.

Även om det enligt domen fick göras med försiktighet och bara i undantagsfall, skulle en sådan analogisk tillämpning vara svårförenlig med det krav på tydlighet och säkerhet som rimligen bör ställas på ett – formellt och systematiskt motiverat – omedelbart ersättningsåläggande av detta slag. Det gäller särskilt som det i paragrafens andra stycke finns en ansvarsregel som är avsedd att kunna tillämpas på andra personer med anknytning till bolaget men som inte utgår från passivitet utan aktivitet och ställer upp ett par förutsättningar för ansvaret. Ville man att även en ”faktisk företrädare” skulle omfattas av den strikta ansvarsregeln i första stycket (ett begrepp som för övrigt är oklart och kan träffa vem som helst som i det enskilda fallet bedöms ha tillräckligt starkt inflytande i bolaget vid en viss given tidpunkt), i så fall hade man kunnat lagstifta om det och utforma lagtexten mera öppet. Det var en uppenbar fråga att ta ställning till.

Undantag kan säkert tänkas för en kvalificerad situation med ett rent kringgående av lagstiftningen (t.ex. insättande av en bolagsmålsvakt där den verkligt drivande agerar i det fördolda). Ett ansvar får då grundas närmast på en oskriven rättsprincip om genombrott vid otillbörligt handlande i associationsrättsligt sammanhang (jfr ”Processbolaget” NJA 2014 s. 877). Stefan Lindskog ger det praktiska exemplet att den som på grund av näringsförbud inte själv kan agera som styrelseledamot låter någon nära anhörig formellt upprätthålla den positionen (Kapitalbrist i aktiebolag, 3 uppl. 2023, s. 120).

Men någon sådan otillbörlighet synes det inte vara fråga om i målet. Såvitt framgår hade A.A. och B.B. delat upp de olika uppgifterna i de aktuella koncernbolagen mellan sig, dvs. som verkställande direktör, styrelseledamot, styrelsesuppleant och särskild firmatecknare, och i CashCom hade de bestämt att där skulle A.A. vara suppleanten. Det kan inte spela någon avgörande roll att verksamheten i koncernen bedrevs i nära samråd och styrdes efter diskussioner dem emellan, inte heller att de hade en gemensam handlingsplan för koncernen och tillsammans fick ekonomiskt utbyte av denna. Detta behöver inte ses som något oseriöst kringgående av den bolagsrättsliga lagstiftningen, det kan vara en samhälleligt acceptabel fördelning av uppgifter – och därmed tillhörande ansvar – i en fåmanskoncern.

Det kan också noteras att – även om det knappast skulle ha hjälpt med tanke på den precisa lagtexten – det inte i förarbetena finns något som talar för att man i lagstiftningsärendet såg framför sig en tillämpning av det automatiska ansvaret i paragrafens första stycke på andra personer än styrelseledamöter. Den diskussion som förekommer om analogier tar sikte på utformningen av det mera begränsade ansvaret i andra stycket och sker utifrån det förslag på lagtext till den bestämmelsen som kommittén ursprungligen hade lämnat i utredningsbetänkandet och som sedan vidgades i den slutliga lagtexten för att slippa analogier.

I rättslitteraturen förespråkas analogisk tillämpning på ”faktiska företrädare” av 29 kap. 1 § om skadeståndsansvar, en bestämmelse som enligt lagtexten gäller för stiftare, styrelseledamot och verkställande direktör. Det skulle knappast leda till några större problem med en sådan vidare tillämpning på den som i egenskap av ”faktisk företrädare” har skadat bolaget. Ansvaret enligt 29 kap. 1 § är ju inte automatiskt på samma sätt som i 25 kap. 18 § första stycket utan bygger i enlighet med vanliga

skadeståndsrättsliga principer på uppsåt eller oaktsamhet och adekvat kausalitet.

I de fall där Högsta domstolen har godtagit en tillämpning av en bolagsrättslig ansvarsregel på en ”faktisk företrädare” har lagtexten varit utformad så att den gett utrymme för detta. Eller så har en analogi kunnat motiverats av personens kännedom om överträdelsen och deltagande i den därmed förknippade skadegörande handlingen (egentligen bara ”SÖMÅ AB” NJA 1997 s. 418), dvs. det är just den ansvarsprincip som kommer till uttryck i 25 kap. 18 § andra stycket. Ansvaret enligt andra stycket kan i själva verket ses som den av lagen godtagna utsträckningen av ansvaret i paragrafens första stycke, det är då svårt att med sedvanlig lagtolkning vid sidan av andra stycket dessutom bygga ut med en extraanalogi från första stycket.

Det kan tilläggas att begränsningen i paragrafens andra stycke till ansvar för handlande (”handlar på bolagets vägnar”) inte bara behöver gälla för vissa specifikt utpekade rättshandlingar utan torde, beroende på omständigheterna, kunna omfatta också sådant allmänt handlande som kan ligga i själva den fortsatta driften av bolaget (jfr aktieägares ansvar i 19 §). Ett ansvar enligt andra stycket kan visserligen kräva mer utredning av vad som förevarit men kan i realiteten slå hårt och i vissa situationer bli lika omfattande som det ansvar som skulle följa av första stycket.

A.A. var inte styrelseledamot. Hans betalningsansvar ska därför inte bedömas enligt 25 kap. 18 § första stycket. Prövningen ska, i enlighet med Rodamcos andrahandsgrund, göras med tillämpning av paragrafens andra stycke. Det står klart att A.A. haft erforderlig vetskap enligt andra stycket men i övrigt bör prövningen av ansvaret göras i hovrätten.

Prövningstillstånd i hela målet ska meddelas, hovrättens dom undanröjas och målet återförvisas till hovrätten.